

17.992
32

248
ГРАДСКА БИБЛИОТЕКА
„РАДОЈЕ ДОМАНОВИЋ“
ИЛАСНОВАЦ

211-12

МИЛОВАН ЂИЛАС

ПОВОДОМ 27-ГОДИШЊИЦЕ
ОКТОБАРСКЕ РЕВОЛУЦИЈЕ

ИЗДАЊЕ „БОРБЕ“ / БЕОГРАД 1944

17.992
~~9457~~

32

ЧУВАЈТЕ КЊИГУ Претме и име писца,

Зина Мельникова

НАСЛОВ ДЕЛА
Поводом 27-годишњеге Окто-
барске револуције 1944

Место и год. издања

[illegible]

THE AMERICAN
BOOK CO.
NEW YORK

МИЛОВАН БИЛАС

ПОВОДОМ 27-ГОДИШЊИЦЕ
ОКТОБАРСКЕ РЕВОЛУЦИЈЕ

НАБАВЉЕНО 15 - VI - 1948

Бр. инвентара 254

НАРОДНА БИБЛИОТЕКА
ГРАДА ПЕСЧОВЦА

Бр. 9467

Одељење С Струка IX

ИЗДАЊЕ „БОРБЕ“ / БЕОГРАД 1944

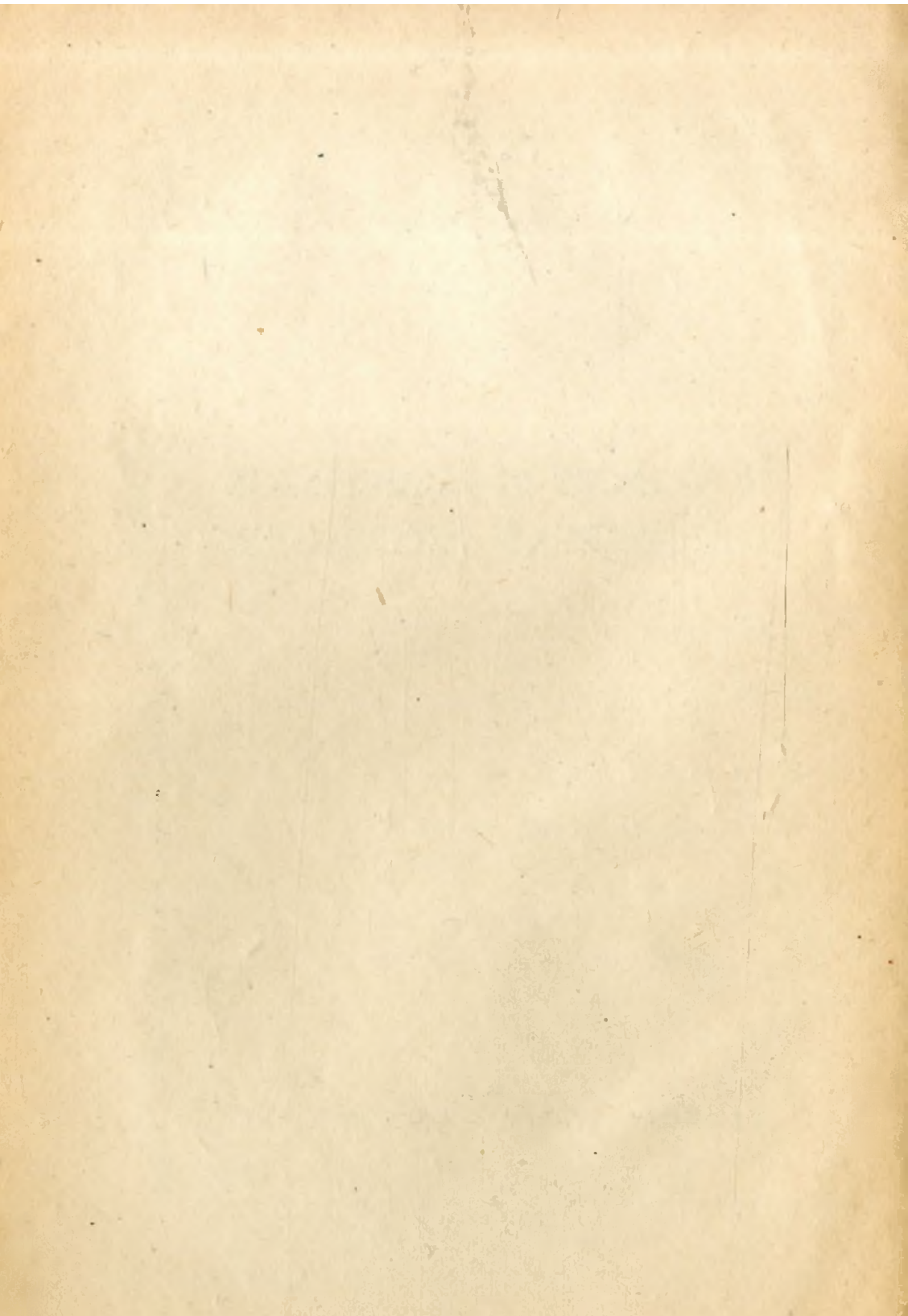
НАРОДНА БИБЛИОТЕКА

ГРАДА ПЕСЧОВЦА

Бр. 17.992

Струка

32

ПОВОДОМ ДВАДЕСЕТ И СЕДМЕ ГОДИШЊИЦЕ ОКТОБАРСКЕ РЕВОЛУЦИЈЕ

1.

Навршило се двадесет и седам година од дана Велике октобарске социјалистичке револуције, када је царска Русија пошла путем који раније није био познат ни једној земљи. Али је велико дело које су тога дана отпочели Лењин и његов верни сарадник Стаљин, на челу славне Болшевичке партије, истовремено значило и прекретницу историје, почетак једне нове епохе у историји људског друштва. Тога дана већ свет није био онакав какав је био уочи њега. Седмог новембра породила се нова снага, на коју су угњетени народи могли да се ослоне сигурно и без бојазни за своју независност.

Тога дана су Лењин и Стаљин основали нову државу, која је истовремено била и све је више помагајала најснажније упориште народа у борби против потпаливача ратова и против угњетача.

Октобарска револуција одрешила је спутане снаге народа царске Русије. Она је у току свог даљег развика уништила на једној шестини земаљске кугле сваку експлоатацију човека од човека, свако угњетавање народа од народа. Она је народима заостале царске Русије донела невиђени културни и материјални процват.

Захваљујући генијалној Лењиновој и Стаљиновој политици, народи Совјетског Савеза дочекали су спремни и уједињени бурна времена. Захваљујући

тековинама Великог октобра, народи Совјетског Савеза били су кадри не само да одбране своју земљу од фашистичких завојевача, него и да разбију „непобедиву” немачку војску и војске немачких европских вазала.

Тековине Октобарске револуције нису само користиле народима Совјетског Савеза. Оне су од самог почетка биле својина свих напредних људи и свих народа који се боре за своје ослобођење, а у данима овог рата оне су за све слободољубиве народе постале питање живота или смрти. Чедо Великог октобра, чедо Лењина и Стаљина, чедо социјалистичке државе — непобедива Црвена армија, ослободила је свет хитлеровске немани. Чудовишна авет хитлеризма, која се уздигла над слободним народима и слободним људима и притисла читаву Европу, сада се, захваљујући ударцима савезничког блока, а пре свега Црвене армије, налази на издисају. Многи народи, нарочито словенски, које су хитлеровски разбојници хтели да истребе, спасли су се захваљујући ударној снази и невиђеном јунаштву ратника совјетске земље.

2.

Народи Југославије, под водством наше Партије, под руководством народног вође и сина друга Тита, нашли су у себи довољно снаге да се у овим судбоносним временима свестрано користе оним тековинама које је Велики октобар дао читавом човечанству, а посебно словенским народима. Наши народи су се подигли у ослободилачки рат у заједници са Совјетским Савезом, у оквиру општег савезничког блока. Неиспрпна вера у Совјетски Савез дала нам је ону снагу, која је одолела свим искушењима и издржала ватру овог највећег и најстрашнијег рата. Ми смо били уве-

рени да овај ужасни наметнути рат неће за нас проћи узалуд, да све жртве неће бити узалудне, јер се на челу ослободилачке борбе налази Совјетски Савез. И ми се у томе нисмо преварили.

Захваљујући неуморном раду наше Партије, наши народи су правилно схватили ослободилачки карактер рата против немачких завојевача и ратовали су како ваља. Народно-ослободилачка борба већ је народима Југославије донела огромне користи и њен даљи развој и успешан завршетак донеће им још веће. Из крви и огња, из згаришта и јаука, већ се диже величанствена зграда братске заједнице народа Југославије. Чистећи Немце са наше свете земље, ми чистимо и сав онај шљам који се прилепио уз немачки империјализам, све оно што је одговорно за срамну издају од шестог априла, — све оно што је спречавало наше народе да се уједине на бази братске равноправности и даду отпор непријатељу, јер се једино на тој бази и може изградити наша заједница и успешно водити рат против немачких завојевача. Ниче нова Југославија у којој ће сви народи бити слободни и равноправни и сви њени грађани добити потребне услове за свестрани материјални и културни развитак.

Свега тога не би могло бити без огромне улоге коју је још пре овога рата, а нарочито у њему, одиграо Совјетски Савез.

Откад смо ми почели овај рат против немачких завојевача, совјетска влада указала је нашој земљи огромну дипломатску и материјалну помоћ.

Али није само то била помоћ Совјетског Савеза. Совјетска влада и совјетска авијација уложили су надљудске напоре да помогну снабдевање наше војске. Та се помоћ, како нашој војсци тако и нашем народу, после доласка Црвене армије у нашу земљу,

огромно повећала. Совјетска земља је огромно страдала у овом рату, па ипак совјетски човек одваја од својих уста да би помогао ослободилачку борбу народа Југославије.

Најзад, у току овог лета и јесени, Црвена армија је отпочела да гони, уз помоћ наше војске, немачке злочинце из Југославије. Улице градова у Србији и Војводини, наша поља и њиве натопљене су крвљу племенитих синова Совјетске земље, колхозника, радника и интелектуалаца домовине социјализма.

Никад неће јењати наша захвалност и љубав према Црвеној армији, Стаљину и народима СССР-а. Никад ништа неће моћи да поколеба братство и љубав народа Југославије према народима Совјетског Савеза. Далека поколења ће плести легенде о јунаштву и самопрегору богатира с Волге, Дњепра и Урала, који су дошли да помогну ослобођење наше намучене земље; о братству и љубави које се исковало у овом рату и крвљу запечатило на нашем тлу између наших славних бораца и славних совјетских ратника.

Наши народи не би могли очувати своју независност и поћи путем напретка и слободе без улоге Совјетског Савеза. Без Совјетског Савеза би наши народи били збрисани с лица земље, а хитлеровска тмина би обузела свет на столећа.

3.

Од прошлог до овог октобра догодиле су се крупне промене како у међународном животу тако и у нашој земљи.

У Москви и Техерану још више се учврстило пријатељство савезничког блока — Енглеска—СССР—Америка. Постојање и даље учвршћивање овог блока имало је пресудну важност за нашу земљу. На основу

односа који су се створили између три велика савезника, ми смо успешно уједињавали све истински народне и демократске снаге и развијали народно-ослободилачку борбу против завојевача и њихових слугу. Постојање овог блока даје све повољне могућности нашој земљи да се ослободи од иностраних завојевача, да у будућности осигура трајнији мир и крене путем демократског развитка. Отуда се наша земља и наш народно-ослободилачки покрет јављају као најодлучније присталице блока три велика савезника, као најодлучнији борци за победу опште савезничке ствари. Ми никада нисмо мислили водити, па ни данас не водимо политику изван савезничког блока, или против било којег од савезника, јер нам баш вођење политике у наслону на тај блок даје највеће могућности не само да извојујемо своју слободу, него и да заиста будемо земља независна.

Крупне победе Црвене армије на истоку довеле су до избацивања из рата немачких вазала — Румуније, Финске и Бугарске, а победе Енглеске и Америке учиниле су да тло Француске, Белгије и Холандије постане отскочна даска за јуриш на Немачку са Запада. Хитлеровске звери су сатеране у њихову јазбину и није далеко час када ће у њој бити дотучене.

Све ове промене нису могле остати без утицаја на нашу земљу.

Пламен народног устанка раширио се по свим земљама и свим путевима Југославије. Наша Народно-ослободилачка војска претворила се у крупну оружану силу на Балкану, у једину оружану силу Југославије, и њу савезници признају, јер она заиста претставља једину ратну снагу нашег народа. Народно-ослободилачки покрет, из масовног политичког покрета, израстао је у снагу која је једино кадра

да створи нашу нову државу и једино има право да ту државу претставља пред иностранством. Југославија, као држава, данас је неостварива и неодржива без *руководеће државне улоге* народно-ослободилачког покрета, односно јединственог народно-ослободилачког фронта, за који је дала иницијативу и на коме је, не жалећи снаге, радила наша Партија.

Даље учвршћивање пријатељских односа трију великих сила још више ће повезати и учврстити позиције народно-ослободилачког покрета и олакшати нашем народу да потуче све оне издајничке групе, које су своју политику заснивале било на победи Немачке, било на изазивању супротности између савезника и на захтевима да се савезници умешају у наше унутрашње ствари у корист тих изрода.

Ако се узме у обзир данашња међународна војно-политичка ситуација у целини, она народима Југославије даје најшире могућности да заиста извојују своју независност и обезбеде онакав унутрашњи поредак какав желе.

4.

У нашој земљи у току ове године дана такође су се догодиле крупне промене.

Пре свега треба нагласити огромни историски значај одлука Другог заседања Антифашистичког већа народног ослобођења. Те одлуке постале су стварност, стварност свакодневног народног живота, и нема те силе која би их могла поништити.

У свим нашим земљама (Словенији, Хрватској, Босни и Херцеговини, Црној Гори, Македонији) основана су земаљска већа, која равноправност наших народа обезбеђују њиховом властитом снагом. Наши народи нису ту равноправност ни од кога добили, него су је извојевали у тешкој борби против немачких заво-

јевача и домаћих издајника. Земаљска већа су носи-
лац — с једне стране — федералне државности тих
народа а — с друге стране — јединства федеративне
демократске Југославије. Што се тиче Србије, она се
непосредно налази пред оснивањем таквог већа и до-
ношењем одлука, сличних онима које су донеле остале
земље Југославије.

У погледу нашег унутрашњег државног уређења
наши народи су властитом снагом обезбедили себи
право да у складу с Московском и Техеранском кон-
ференцијом сами одлуче о својој судбини. То право
им нико не може окрњити, нити је оно до сада окр-
њено. Краљ Петар II налази се изван земље и остаће
и даље тамо, а народ ће по свршетку рата решити пи-
тање свог унутрашњег уређења онако како жели и
како његовим интересима одговара.

Јединствени народно-ослободилачки фронт који
се развио у оквиру и на националној основи поједи-
них земаља Југославије и постао је најозбиљнија
политичка снага. Не губећи своје националне ни
друге особености у појединим земљама, он се
већ претворио у јединствени, општи политички
покрет свих наших народа и постао скоро
једина снага која руководи читавом нашом народном
политиком и апаратом народне власти. Оквир овог
фронта су толико широки да у њега могу да ступе сви
људи — без обзира на политичка уверења — који се
нису упрскали народном крвљу и осрамотили служе-
њем непријатељу.

Народно-ослободилачки одбори већ су се претво-
рили у већем делу наше земље у једину државну
власт, руковођену од земаљских већа. Народна власт
постала је стварност без које народ више не може и
неће и на коју је навикао у свом свакодневном жи-

воту. Она је данас једино могући и природни демократски облик државне организације, који народу омогућава да сам влада својим привредним и културним животом.

Треба подвући успехе које су, сваки понаособ, постигли народи Југославије у току ове године дана.

У Словенији је Освободилна фронта постала једини фактор који руководи целокупним политичким и државним животом. Устанак у Словенији се још више учврстио и раширио и на оне наше области, које су биле под туђинском владавином.

За ситуацију у Хрватској данас је карактеристично ово: најшири слојеви хрватског народа приступају нашој војсци и јединственом фронту. Постигнути су крупни успеси у изоловању народних маса од издајничке клике око др. Мачека, клике која је шпекулисала и данас шпекулише с тиме како би усташки апарат и домобранство узела у своје руке и задавала ударац у леђа ослободилачкој борби хрватског народа заседања Земаљског антифашистичког вијећа Хрватске и свих народа у Југославији. Одлуке другог и трећег имају огроман значај како у погледу унутрашњег демократског уређења Хрватске и правилног односа према југословенској заједници као целини, тако и у погледу потпуне равноправности Срба у Хрватској.

На првом и другом заседању Земаљског вијећа Босне и Херцеговине донешене су веома значајне одлуке, које први пут у историји те напаћене земље, на задовољство и Срба и Хрвата и муслимана, правилно решавају национални и државни положај и заувек отклањају све могућности за распиривање спорова између Србије и Хрватске, спорова којима су се у прошлости српски и хрватски хегемонисти — данас верне слуге окупатора — веома обилато користили. Босна

и Херцеговина су данас скоро потпуно слободне и тамо се изграђује и учвршћује народна власт и јединствени фронт. Усташке и четничке банде су потпуно поражене и од њих су остале само групице друмских разбојника.

Одлукама Другог заседања АВНОЈ-а Црногорци су добили право да сами одлуче о својим односима са осталим нашим земљама. У то право нико им није дирao нити ће им дирати, нити им *може* дирати, и они ће одлучити слободно и онако како буде одговарало њиховим интересима. Од издајничке групе „зеленаша“ око Крсте Поповића и комп., који су од Црне Горе хтели да направе италијанску колонију, није остало скоро ништа. Што се тиче четника Михаиловића који су у сарадњи са Италијанима и „зеленашима“ отпочели, а касније с Немцима наставили братоубилачку борбу у Црној Гори и нанели страховите несреће и задали тешке жртве народу у тим крајевима, од њих су остале само групице шумских разбојника. Црна Гора се налази непосредно пред својим потпуним ослобођењем и учвршћењем и формирањем народне власти на читавој територији.

Први пут у својој историји македонски народ је слободно изабрао своје претставнике и својом слободном вољом на Првом заседању Антифашистичког сабрања решио да као равноправан народ живи у заједници са осталим народима Југославије. Данас пред македонским народом стоји и питање његовог уједињења. Македонски народ, где год живео, има право да се уједини у једну целину. Све досадашње победе он је извојевао у заједници са осталим народима Југославије. Он ће извојевати и ту победу у заједници са њима. Сви народи Југославије животно су заинтересовани за ово питање, јер је то питање безбедности Југославије.

као целине и консолидације општих прилика на Балкану.

Што се тиче Србије, важно је нагласити следеће: својим новим устанком српски народ је учинио крај срамној издаји Недића и Михаиловића. Српски народ је скинуо са себе љагу коју су ови изроди хтели да му нанесу пред осталим народима Југославије и пред читавим слободољубивим човечанством. Устанак у Србији задао је озбиљан ударац и оним круговима у иностранству који су живели у илузијама да је Србија уз Михаиловића и на тој основи правили планове о разједињењу Југославије, разводњавању и слабљењу народно-ослободилачког покрета. Српски народ налази се непосредно пред заседањем скупштине која треба да донесе историске одлуке, како у погледу његових односа према Југославији као целини и односа према братским народима Југославије, тако и у погледу унутрашње демократизације земље. Упркос крупним војничким и политичким победама које је у овој години извојевао српски народ са осталим народима Југославије, било би криво мислити да су банде Драже Михаиловића, које су војнички распршене и у Србији потпуно дотучене. Снага Драже Михаиловића и није била толико у његовој војној организацији, колико у шпекулантској и реакционарној политици оних хегемонистичких клика које су српски народ продале Немцима и које и дан данњи, захваљујући својим многоструким међународним везама, покушавају да учине узалудним огромне жртве српског народа, да успоре и ослабе ратне напоре у Србији и, помоћу сплетака, интрига, саботажа и завера, ударе с леђа на ослободилачки покрет. Разуме се, оно што је карактеристично за читаву подмуклу игру окупаторских слугу у Југославији, карактеристично је и за

нас се састоји у овоме: да објасни народним масама ко су и шта уствари хоће ти реакционери и да угуши њихово подмукло роварење, да организује народне масе и земљу за ратне напоре против Немаца; да свестраном активношћу народа — до краја, недвосмислено и једном за увек — учврсти братство српског народа са осталим народима Југославије и немилосрдном борбом против спољног непријатеља и његових домаћих слугу врати тим народима онај дуг, који су они у току три и по године крвавог рата дали и за ослобођење српског народа. Без тога, српски народ не може учврстити своју потпуну победу, не може учврстити братство с народима Југославије — једину гаранцију своје независности и слободе; не може у правом смислу постати слободан.

Ако погледамо Југославију у целини, можемо данас са сигурношћу тврдити да ће Народно-ослободилачки покрет неизбежно победити у читавој земљи и да ће однети коначну и потпуну победу и пред иностранством.

У том погледу веома су важни споразуми које је друг Тито направио са др. Шубашићем.

Шта је смисао и циљ тих споразума?

Смисао тих споразума је у томе да се у иностранству разбију све сумње у то како Народно-ослободилачки покрет има неке друге циљеве, а не истеривање фашистичког окупатора и уништење његових агентура у земљи. Ми тим споразумима доказујемо да смо вољни за сарадњу у борби за ослобођење земље са свима онима који то искрено желе.

Циљ тих споразума јесте да наша земља коначно нормализује односе са иностранством, да у међународном животу и међународним установама буде нормално заступљена са свима правима слободне

и независне државе. Наши интереси морају у иностранству бити заштићени и наша земља мора добити ону улогу коју је у овом рату наш народ извојевао оружјем у руци. Сва права Југословена на уједињење у слободној федеративној држави морају се обезбедити нормалним односима са нашим савезницима.

Ти споразуми ниуколико не ударају на тековине народно-ослободилачке борбе. Напротив, они пред светом учвршћују те тековине и престиж народно-ослободилачког покрета у свету, који се јавља носиоцем наше нове државе. Сада се ради о томе да оне снаге, они људи, они фактори и оне организације и народна претставништва, која су у току ове три и по године била носиоци борбе против окупатора, постану легалним путем, са што мање потреса за земљу, носиоци наше државности и њени претставници пред иностранством.

Тим споразумима ће то у знатној мери бити постигнуто.

5.

Општи положај наше земље у току ове године дана побољшао се не само у оквиру општих и међународних и међусавезничких односа, него и у односима са нашим суседима. Нова Југославија постаје најозбиљнији фактор и привлачна снага на Балкану и у Средњој Европи.

Пре свега, промене до којих је дошло у Бугарској учиниле су да се ова земља од нашег противника претворила у нашег савезника. У братској јужнословенској земљи ми данас имамо искреног пријатеља и све говори за то да ће се наше пријатељство и братство са Бугарском све више продубљивати, што одго-

вара најдубљим вековним тежњама и бугарског народа и народа Југославије.

У Грчкој, нажалост, ствари не стоје тако. Сада оружане снаге, које стоје под командом владе Папандреуса, врше жесток терор над нашим македонским живљем у Грчкој и то без икаквих основаних разлога; Македонци у Грчкој не чине ништа друго сем што хоће да се организују за борбу против немачких завојевача, да говоре својим језиком и истакну своја национална права. Међутим, у Грчкој не постоји довољно разумевање за ово питање. Тамо се још није нашла довољно моћна снага, која би дала озбиљан и успешан отпор овој шовинистичкој политици, која само може довести до тровања односа између нове Југославије и Грчке.

У Албанији се развио моћан народно-ослободилачки покрет. Нова Албанија има најискренијег пријатеља у новој Југославији. Интереси Албаније и Југославије су заједнички и уско повезани. Данас постоје све субјективне могућности да се између двеју суседних земаља развијају све срдачнији односи, започети у условима тешке и величанствене борбе против фашистичких завојевача.

Италија, иако поражена у рату, и дан дањи претставља за нашу земљу легло свих могућих провокација и интрига. Реакционарни кругови у Италији, служећи се отрцаним паролама Мусолинија и Гајде о опасности болшевичког, руског утицаја преко Југославије, покушавају да придобију неке међународне кругове, како би задржали неке области које су неправедно отете од нас у прошлом рату. Изгледа да та господа нису ништа научила у овом рату и да неће и не могу да схвате да не може под њима остати и

даље народ, који је против њих дигао устанак и указао огромну помоћ општој савезничкој ствари.

Благодарећи политици мира, коју савезнички блок има пред очима после пораза Немачке, благодарећи сјајним операцијама Црвене армије, и јачању и успесима наше војске, биће солидније него икада обезбеђене источне и северне границе наших земаља.

Све ове крупне победе, које је извојевала наша земља, немогуће би биле без правилне политичке линије и без војних успеха наше војске. Захваљујући мудрој и далековидној политици наше Партије, мудро политичком и мајсторском војном руководству друга Тита, ми се данас налазимо непосредно пред ослобођењем читаве наше земље и остварењем идеала братства, равноправности и слободе, за коју су сви наши народи дали безбројне жртве. Али да би се постигла потпуна победа, ми морамо решити низ веома крупних и веома тешких задатака.

6.

Пре свега, морају се уложити крајњи напори за повећање ратног потенцијала наше војске и наше земље. Не сме бити ни једног човека који не би — било с пушком у руци, било у фабрици или на њиви, не скидајући руку с посла — радио за победу над непријатељем. Треба одлучно и без колебања организовати привреду и саобраћај на ослобођеној територији и стати на пут свим покушајима који би ишли за тим да укоче или ослабе напоре против завојевача. Треба уложити све људске и материјалне снаге да се истерају Немци из наше земље и настави, заједно са Савезницима рат до безусловне капитулације немачких империјалиста.

Треба организовати најшире народне масе у Јединствени народно-ослободилачки фронт, учврстити тај фронт изнутра организационо и политички, и онемогућити улазак у њега покварењацима, који су заједно с Немцима радили против народно-ослободилачког покрета. Треба чувати и у свим могућим облицима неговати у Јединственом фронту, а преко њега и у најширим народним масама, братство и равноправност народа Југославије, темељ свих наших војничких и политичких победа, како у земљи тако и у иностранству.

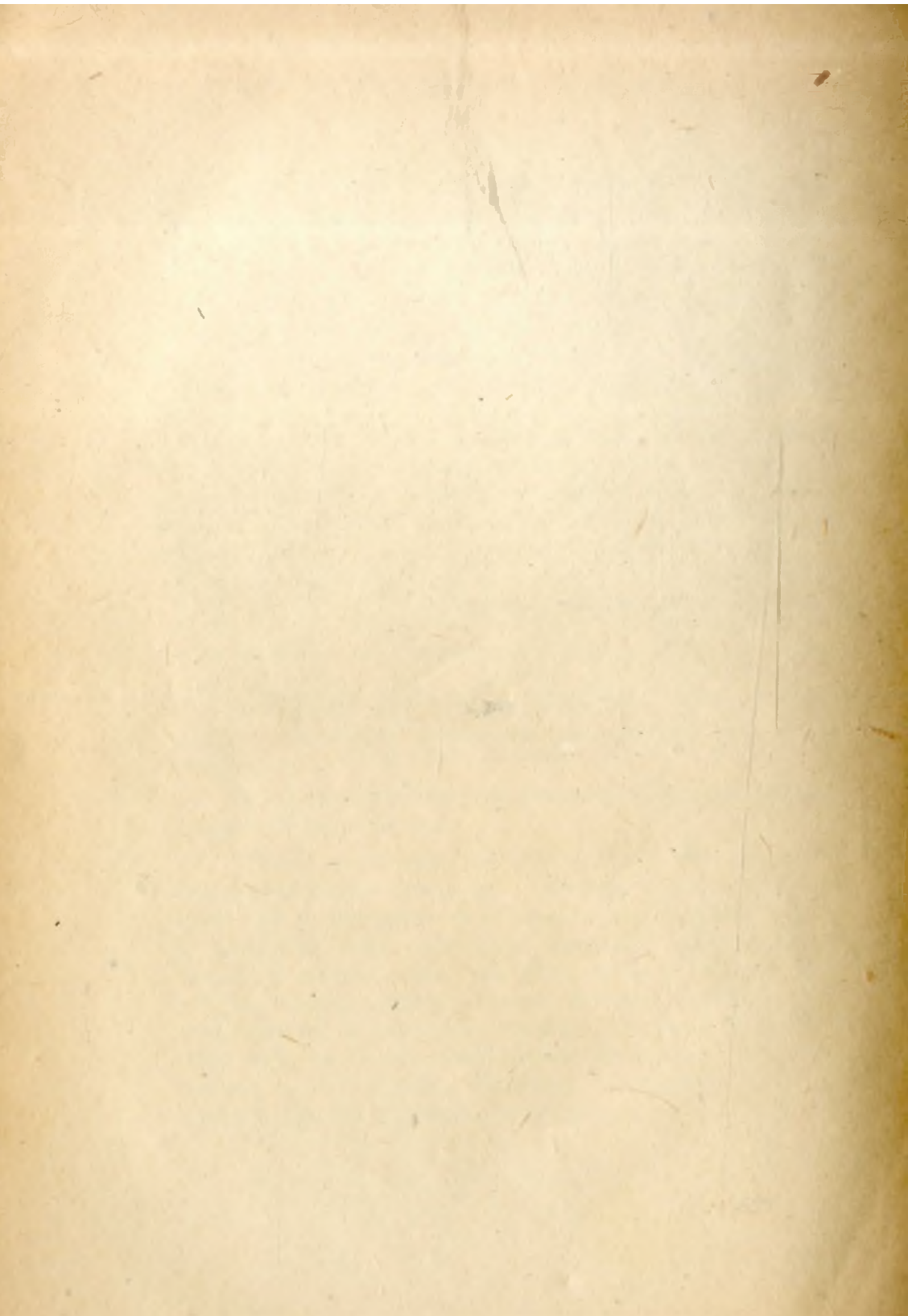
Треба, не жалећи труда и снага, уложити крајње напоре за учвршћење и даљу изградњу народне власти. Треба одрешити све истински народне снаге да би места у народној власти заузели најпоштенији и најодлучнији патриоти наше земље. Власт која се данас ствара, јесте баш она власт о којој су сањали и за коју су дали животе највећи и најбољи синови наше домовине. Треба учинити све да та власт буде заиста народна и заиста демократска и да ради онако како то народним интересима и жељама заиста одговара.

То су наши први и најважнији задаци и из њих и сви остали произлазе.

Три и по године се руководство Народно-ослободилачке борбе налазило у добрим и поузданим рукама. То руководство је издржало сва искушења рата и доказало пред најширим народним масама да је кадро да извуче земљу из катастрофе и блата у које су је бацили реакционарни режими прошлости и покушавали за време окупације да одрже издајници свих боја. Ми се налазимо данас непосредно пред проблемом да то водство, на челу са маршалом Титом, постане нашим државним водством. Оно, и једино оно,

кадро је да извојује победу над Немцима и њиховим помагачима и да оствари нову демократску државу, братску заједницу у којој ће сви народи Југославије бити међу собом равноправни, а сви грађани заиста слободни. Мора се учинити све да се обезбеди пуна потпора томе водству, које је у току овог страшног рата показало да му изнад свега стоје народни интереси и да се народу предало умом, срцем и душом.

За велике успехе у ослободилачкој борби наших народа, за сигурну будућност народа Југославије, за ослобођење испод страшног немачког ропства — вечна слава и хвала Совјетском Савезу и Црвеној армији, вечна слава и хвала Октобарској револуцији, која је ту земљу и армију створила, слава и хвала Лењину и Стаљину који су ту револуцију организовали и довели до победоносног свршетка!

ЦЕНА 20.— ДИН.

НАРОДНА БИБЛИОТЕКА
"РАДОЈЕ ДОМАНОВИЋ"

Г 94(4)

БИЛАС М.

Поводом 27-годишњице

ЛЕ СКОВАН

000017992

COBISS